

Morkullan och fågelskyddsdirektivet

Jan Wärnbäck

Få människor, och allra minst den fågelintresserade, har nog kunnat undgå att notera de diskussioner och debatter som förts under de senaste åren om försommarjakten på dragande morkulla. På den konkreta frågan om denna jaktform borde återinföras svarade alla partier i den nu sittande regeringen jakande (se Vår Fågelvärld nr 5 2006).

Bakgrund

Traditionellt har jakt på morkulla börjat första måndagen efter midsommar, men efter Sveriges inträde i EU har jakttiden sedan 1999 senarelagts och sammanfaller nu med den övriga småviltsjaktens start 21 augusti. Men vad är egentligen grunden till den ändrade jakttiden och hur kan det komma sig att det fortfarande pågår en sådan splittrande strid mellan ornitologer och jägare?

Anledningen stavas Rådets Direktiv (79/409/EEG) av 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar – populärt kallat Fågeldirektivet.

Fågeldirektivet

Fågeldirektivet är EU:s äldsta lagstiftning om skydd av vilda djur. Det tillkom som en följd av att många fågelarter hotades av jakt och att medlemsländerna därför ansåg att en samsyn om jaktbara arter och ett gränsöverskridande skydd var nödvändigt.

Själva direktivet består av en preambel följt av 19 artiklar och fem bilagor, men i fallet morkullan och dispyten om den svenska jakttiden är det främst två artiklar som är avgörande, artikel 7 och artikel 9.

Artikel 7

I artikeln beskrivs och läggs en grunden för jakt på de s.k. jaktbara arterna. I artikel 7.4 står att:

”Medlemsstaterna... skall särskilt se till att de arter som på vilka jaktlagstiftning tillämpas inte jagas under uppfödningssäsong eller under häckningens olika stadier.”

Artikel 9

Denna artikel behandlar de undantag som kan medges från bestämmelserna i tidigare artiklar och möjliggör en viss flexibilitet i tolkningen av lagen. I Artikel 9.1c anges att undantag får medges:

”För att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal.”

För att underlätta tolkningen av direktivet och i så stor utsträckning som möjligt undvika kontroverser och konfrontationer mellan olika intressegrupper lät Kommissionen 2001 upprätta en vägledning för jakt enligt Fågeldirektivet. Vägledningen redogör i många fall för de bedömningar som EG-domstolen gjort av direktivet, eftersom det är de som ansvarar för den slutgiltiga tolkningen. I detta kan t.ex. utläsas att domstolen slagit fast att Artikel 7.4 är utformad för att säkra ett fullständigt skyddssystem för vilda fåglars överlevnad under de perioder när de är som mest hotade, d.v.s. under reproduktionen.

Hur har de svenska aktörerna tolkat direktivet?

För att få ett bättre underlag i sina bedömningar efterfrågar Domstolen generellt, inom ramen för Fågeldirektivet, mer kunskap om de jaktbara arterna. Därför presenterades 2005 en slutrapport av en studie om morkulla

i Sverige. Rapporten ger en uppskattning av den svenska populationen av morkulla, vilket möjliggör en jämförelse av andelen fällda fåglar mot den förmodade populationen.

Med denna bakgrund kan man gå vidare och se hur den svenska aktören Jägareförbundet, som förespråkar en tillbakagång till sommarjakt på morkulla, resonerar.

I sin hemställan till jordbruksverket 14 april, 2005, argumenterar Svenska Jägareförbundet att man genom regelbunden rapportering av observerade och fällda morkullor kan fortsätta följa populationen. Vidare anser man att jakten sker på ett litet antal fåglar, under strängt kontrollerade förhållanden, på selektiv grund och för en förnuftig användning, varför ett undantag från Artikel 9.1c skulle kunna göras. Utifrån denna argumentation anser man vidare att jakten saknade betydelse för att direktivets syfte – att uppnå gynnsam bevarandestatus – ska nås och därför kan ske under häckningsperiod.

Rättspraxis

Så här långt är argumentationen klar och tydlig och relaterar väl till Fågeldirektivet och det spelutrymme som ges för undantag. Dock bortser Jägareförbundet från en inte helt obetydlig detalj – rättspraxis. Detta innebär de uttryck och tolkningar som EG-domstolen gör i sin rättstillämpning av Fågeldirektivet.

Den tolkning domstolen gjort i rättsfall av Artikel 9c är att undantag endast kan göras om det inte finns någon annan lämplig lösning. Dessutom har man slagit fast att villkoret ”inte finns någon annan lämplig lösning” inte är uppfyllt då:

”det jakttillstånd som beviljats med stöd av undantaget endast har till syfte att förlänga jaktperioden för vissa fågelarter på områden där dessa befann sig under de jaktperioder som fastställs i enlighet med Artikel 7 i direktivet”.

Väggmålning från Ultunarestaurangen ("Syltan"), Uppsala.

Ett exempel hur denna rättspraxis används finns i fallet C-135/04 Kommissionen mot Spanien. I detta fall har en provins i Spanien tillåtit jakt på ringduva under vårflyttningen under förevändning att ringduvor bara finns i några av kustkommunerna under vårflyttningen. Den spanska regeringens argument för denna jakt är att:

- **Det är olika platser i regionen som det jagas på under vår och höst**
- **Jakten äventyrar på intet sätt bevarandet av arten på en tillfredsställande nivå**

Domstolen anser dock att detta i enlighet med tidigare praxis endast är en förevändning för att förlänga jaktsäsongen. Till följd av detta döms Spanien för att inte uppfyllt sina åtaganden under artikel 7.4 i Fågeldirektivet.

En återknytning till morkullan och Sverige

Det finns tydliga likheter i den argumentation som Jägareförbundet för i fallet om sommarjakt på morkullan och den spanska regeringens ståndpunkt i fallet med vårjakt på ringduva.

Trots att man kan tycka att det kan finnas ett utrymme för undantag för den svenska morkullejakten, så kvarstår också det faktum att morkullan den 21 augusti finns kvar i hela sitt utbredningsområde i Sverige. En tidiga-

reläggning av jakten skulle enligt gällande tolkning av Fågeldirektivet, med största sannolikhet, ses som ett försök att förlänga jaktsäsongen på en art som går att jaga även senare under året.

Slutsats

Som i den mesta lagstiftning finns även i Fågeldirektivet ett utrymme för tolkning men också för undantag. Möjlighet att få göra undantag är också det som ger hopp och som driver parterna i debatten om morkullan. Kanske krävs det att den svenska regeringen ger ett godkännande till försommarjakt, något som de också ställt sig positiva till, med efterföljande rättsliga spel och domslut för att komma till ro i denna fråga – en gång för alla.

Vidare läsning:

Jägareförbundets rapport om morkulla
<http://www.naturforvaltning.se/upload/files/MORKULLA.pdf>

Vägledning för jakt enligt Fågeldirektivet
http://ec.europa.eu/environment/nature/nature_conservation/focus_wild_birds/sustainable_hunting/pdf/hunting_guide_sv.pdf

Jan Wärnbäck
Norbyv. 77A
752 39 Uppsala